

Pályázati felhívás fiatal könyvtárosoknak, könyvtárszakos egyetemi és főiskolai hallgatóknak

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöksége nagyobb összeget ajánlott fel fiatal könyvtárosok és könyvtárszakos egyetemi és főiskolai hallgatók szakmai előmenetelének támogatására. Az egyesület ezzel is kifejezésre kívánja juttatni törekvését, hogy minél több tehetséges, a szakmát magas színvonalon művelni képes alkotó fiatal dolgozzék könyvtárainkban.

Célja annak előmozdítása, hogy az arra érdemeknek lehetőségük nyíljon látóköriük szélesítésére

- ▶ akár kül- és belföldi tanulmányutakon,
- ▶ MKE-rendezvényeken és -konferenciákon,
- ▶ továbbképzéseken, akár úgy, hogy saját kutatómunkát végeznek valamely könyvtári szakterületen.

A kutatási célú pályázatok elsősorban új eljárások, rendszerek és szolgáltatások bevezetésére, a már lét-

rehozottak és bevezetettek tökéletesítésére szolgálnak. Elméleti kutatás végezhető egyes jelenségek, megfigyelhető tények alaptermészetéről. Ezeket túlmenően tematikailag nem kívánjuk korlátozni a pályázatokat.

Pályázni lehet a felhívásban közölt célok figyelembevételével konkrét programok megvalósításának támogatására. Kitöltendő űrlapok nincsenek.

A pályázatnak tartalmaznia kell a téma leírását, célját, részletes munkatervét, a költségvetést és rövid szakmai életrajzot.

A pályázat beadásának határideje folyamatos. Elbírálásra az MKE Könyvtárosképzésért Alapítvány elnöksége a kibővített kuratóriumát kérte fel.

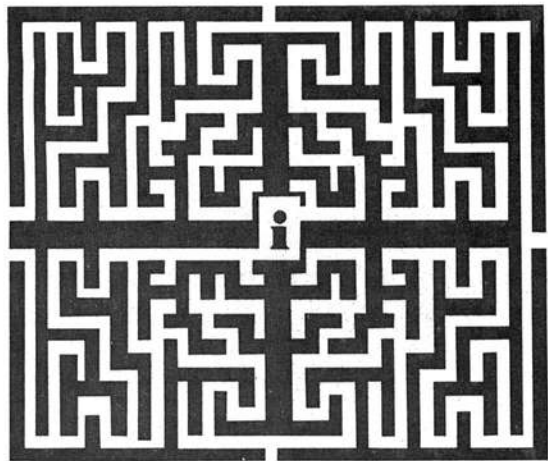
A pályázatokat három példányban a Könyvtárosképzésért Alapítvány (4400 Nyíregyháza, Sóstói út 31/b) címére kérjük beküldeni.

Nem akármilyen szakkönyv...

Az információk használata, hasznosítása és haszna /
Balázs Sándor. – Bp.: OMIKK, 1993. – 133 p.
ISBN 963 593 175

Balázs Sándor

AZ INFORMÁCIÓK HASZNÁLATA, HASZNOSÍTÁSA ÉS HASZNA

Nem akármilyen könyvvel gazdagította szakirodalmunkat Balázs Sándor. Könyvének fontosságát két tény fémjelzi. Mindenekelőtt a könyv tartalma, szintetizáló volta váltja ki elismerésünket, másodjára szakmánk egy nemzedékének teljesítőképességét jeleníti meg számunkra. Ez a nemzedék ui. az ötvenes évek közepétől szinte napjainkig hatalmas energiákat fektetett be a tudományos tájékoztatással összefüggő hazai diszciplínák korszerűsítésébe, és a nemzetközi szakmai életben való részvételünk fenntartása érdekében. Eközben egyaránt meg kellett küzdenie Magyarországnak tudományos elszigetelésének, illetve nemzetközi kapcsolatai érdemtelen kiszáradásának kísérleteivel, valamint a hazai könyvtárosi közgondolkodás konzervatívizmussal. Az a gyanúm, hogy az utóbbi küzdelem volt a nehezebb, s ez a nemzedék nyertesén ugyan, de sok tekintetben méltánytalan allúziókkal kísérve került ki csatározásából.

Balázs könyvének tartalmát nehéz összefoglalni, mivel egy szintézis szükségképpen polifón. A műben az egyes témák mindenesetre a helyükre kerülnek, még az itt-ott felbukkanó hagyományos könyvtartási ismeretek is. E szintézis megírásához – előfeltételként – elsősorban az informatizált társadalmak újszerű látásmódjának kialakulására volt szükség. Ez az új szemlélet azon a páratlan felfedezésen nyugszik, hogy szervezeti rendszerekben az információ meghatározó komponens. Ezt az előfeltételt Balázs Sándor csak közvetve ismeri el, talán mert még működnek a göröcsök, hogy ekkora idealizmust büntetlenül nem szabad hirdetni. Érezhető ez az elvibb fejezetekben, pl. a könyv elején, ahol is az információ mibenlétének bemutatásakor a szerző bejelenti, hogy

mindössze a gyakorlat szempontjából ad olyan meghatározást, amely a munkához kívánatos. Szóval: csak munkameghatározást. Egyébként: hála istennek, nem elméletieskedik, mert különben elveszett volna az entrópia ingoványos territóriumában. Van ebben valami hetykeség is: no látjátok, mi az adatok hasznosítását kaptuk feladatul, ehhez pedig ennyi is elég.

Abban a keretben, amelyben a szintézis mozog, minden természetesnek, egyszerűnek tűnik. Hosszas érlelés után alakulhat csak ki ilyen szerkezet. Nagyon fontos dolgokat felettébb természetesen mond el; lenyűgöző példája ennek az a néhány mondat, amelyben leírja, hogy az anyag- és energiafelhasználás igénye fordítottan aránylik az információ mennyiségéhez. Ez nem bejelentés; hanem következmény, ezért meggyőző. Ezeknél a fejezeteknél a szerző bizonyára készletet érezhetett az elkalandozásra is. Balázs ezt azonban nem engedte meg magának: fegyelmezett ember.

A könyvben valójában nincsenek új megállapítások. Nem is törekszik ilyesmire, nem is vállalja ezt feladatként. De – és ez a könyv egyik legnagyobb érdeme – az ismert tudnivalók egységes keretbe, egy ellentmondást nem tartalmazó gondolati konstrukcióba kerülnek. Az egységesség biztosításának ennek ellenére ára is van: nem ütköztet eltérő szakmai álláspontokat, bár több helyen különböző forrásokból származó érveket, tételeket, adatokat rak beszedés sorrendbe. Nem konfrontál, noha a részletkérdésekről a szakirodalom gyakorta eltérő nézeteket vall. Ilyenkor a szerző kiválaszt egyet a kínálatból, a többitől eltekint. Pl. a forrástipológiára vannak kidolgozottabb sémák is. Balázs Sándor egy egyszerű választ, azt, amelyik könyve céljainak megfelel.

Írása rendkívül tömör. Egy-egy mondatból néha egész diszciplína lenne kibontható. A tömörség a szerző ismert erénye, hiszen róla szól a szakmában elterjedt mondás, hogy amit – mondjuk – 20 lapon meg lehet írni, azt X.Y. százon részletezi, Balázs pedig két flekken is be tudja mutatni. Ez egyben ékes példája annak, hogy aki elmélyül a referáló technikákban, annak vérévé válik a tömörség, minden írásában elkerüli a redundanciát.

A szakirodalmi tájékoztatás elméletét Balázs nem minden fejezetében adja elő. Sok helyütt az elméleti alapok bemutatásáról is lemond. Ilyenkor él példák-
kal, gyakorta táblázatokba foglalt adatsorokkal. Ezek – s ez is erény – legalább annyira meggyőzőek, mint a jó elméleti tételek.

A szóban forgó szintézis megírásának második előfeltétele az volt, hogy az információgazdálkodás beágyazódjék a társadalom közegébe. A mű használócentrikus, állapítható meg egyetlen szóval. Ennél azonban többről van szó. Régóta tudjuk ui., hogy aki túlságosan közelről és részleteiben ismer egy jelenséget, az könnyen elveszíti lényeglátását. A fától nem látja az erdőt. Nyelvünknek ez a szólása a gondolkodásnak ezt a veszélyét rendkívül tömören fejezi

ki. Napjainkban mód nyílik a magyar könyvtár- és tájékoztatásügy kérdéseit megvitatni idegen szakértőkkel is. Szinte közhelyeket mondanak számunkra, azonban mégis nagy igazságokat. Ilyen megállapításuk volt pl., hogy hazánkban uralkodik az őrzés funkciója. Hogy a használó kimarad a gondolkozásunkból. A könyvtár nem önmagáért van stb. Azért citálom ezeket a nagyon egyszerű kritikákat, mert végül is fel kell tenni a kérdést: milyen könyvtár képe bontakozik ki Balázs Sándor könyvéből? Milyen az ő könyvtára? Hát olyan, amilyent számon kérnek tőlünk: aktív és nem őrző könyvtár. A befogadói oldal, a felhasználó, a hasznosulás kapja benne a legerősebb hangsúlyt. Akikért, amiért vagyunk. Szólamiban persze mindenki ilyen. De aki valóban ilyen, az levonja következtetéseit az elméletben is. Balázs Sándor könyvének értékes fejezetei éppen erről szólnak. Mert az információ – az általunk nyújtott is – működik a társadalomban, áru is. Gazdálkodni kell vele. A kérdés mindig az, kik azok, akik az információt használják, hogyan, mennyit, miért, mikor, és mit érnek.

Még egy pillanatra vissza kell térnünk a nemzedék teljesítményeire. Egy-két könyvtárban, a régi KMK-ban néhány akadémiai státusban lévő nyelvessel szövetkezve kis sejtek formálódtak spontán, amelyek vigyázó szemüket a fejlettebb országokban alakuló tájékoztatástudományra vetették. A hazai műhelymunka baráti társaságban folyt, vagy inkább: a baráti köröket a közös szakmai érdeklődés kovácsolta össze. A közös munkának nem volt intézményes háttere: sem a felsőoktatás, sem az Akadémia, sem a felügyeletet gyakorló minisztérium nem fogta oltalmába. Kivétel ebben a periódusban – akkor még más néven – az OMIKK volt, amely éppen ezáltal töltött be (informálisan) vezető szerepet a magyar könyvtári életben. Az inspirátor *Polzovics Iván* dokumentációról szóló könyve lett, bár a szerző magányos farkas lévén, nem tartozott közvetlenül a baráti társasághoz. Szakmánk korszerű vonulata jobbára ma is abból él, ami akkor született. A nemzedék bulldog természetű volt, de jókedvű, az elismerést ki-ki – teljesítményei arányában – a társaktól kapta.

Balázs Sándor könyve nemcsak a szerző életművének koronája, de a nemzedéki törekvések összegzése, alighanem csak indikatív foglalata. Talán – bár ne lenne így – a nemzedék hatyúdala.

Mostanában új forradalom zajlik szakterületünkön. Keresem a mai fiatalok között azokat, akik megbirkóznak ezzel az újabb kihívással. A szakmák, a tudományok nagy változásai mindig nemzedéki váltással kapcsolódnak össze. Hölgyeim és uraim, van van! Úgy látszik, hogy még mindig az idősebb nemzedék a korszerű.

Horváth Tibor

(Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum)